

МҰҒАЛІМДЕРГЕ АРНАЛҒАН СЕМИНАР

№ 36 қазақ орта мектебі
Өзін-өзі тану пәні мұғалімі
Дошняязова Ақмарал Алдангаровна

МУҒАЛИМДЕРГЕ АРНАЛҒАН СЕМИНАР

ТАҚЫРЫБЫ:

**ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР –МЕКТЕПТІҢ
ТҰТАС ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҮДЕРІСІНІҢ НЕГІЗІ**

МАҚСАТЫ:

**МЕКТЕПТІҢ ТҰТАС ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҮДЕРІСІНЕ
ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ
ҚҰНДЫЛЫҚТАР НЕГІЗ БОЛУЫ КЕРЕК ЕКЕНІН ТҮСІНДІРУ ЖӘНЕ
ОНЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІН АШУ.**

МІНДЕТІ:

- 1. МУҒАЛИМДЕРГЕ ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ТУРАЛЫ
ТҮСІНІК БЕРУ.**
- 2. ПӘН МУҒАЛИМДЕРІНЕ ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ІС – ТӘЖІРИБЕЛЕРІНІҢ
РУХАНИ АДАМГЕРШІЛІК ДАМУЫНА БАҒЫТ – БАҒДАР БЕРУ.**
- 3. МУҒАЛИМДЕРДІ ЖАУАПКЕРШІЛККЕ, ШЫҒАРМАШЫЛЫҚҚА
ТӘРБИЕЛЕУ.**

Ж О С П А Р :

**** 1. РУХАНИ АДАМГЕРШІЛІК БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.***

2. МӘНГІЛІК ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР.

***3. «ӨЗІН–ӨЗІ ТАНУ» ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ
ПӘНДЕРДІҢ МАЗМҰНЫНА ИНТЕГРАЦИЯЛАУ.***

“Өзін – өзі тану” пәнінің мақсаты:

Мәңгілік рухани – адамгершілік құндылықтарға негізделген кемел мінезді, ойы, сөзі және ісі бірлікте болатын адам қалыптастыру.

- * Мұғалімге елдің болашағын қалыптастыруда ең басты рөл берілген.
- * Барлық мамандықтың ішінде мұғалім мамандығы – ең ардақ ең қиын және ең маңыздысы.

Ш.

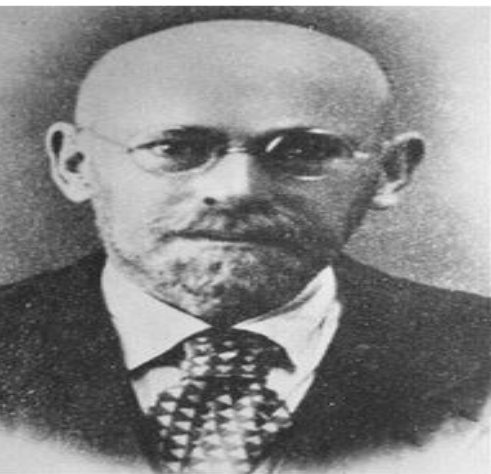
Амонашвили.

- Мұғалім – бұл ақылдың шектеулігін жоятын, сонымен жер бетіндегі тыныштыққа ықпал ететін және өзінді –өзің ұстай білуге үйрететін адам.
- Егер оқушы өзін жаман ұстаса, онда бір адамның мінезі жапа шегеді, ал егер оқытушы өзін дұрыс ұстамаса, көптеген оқушының мінезіне зиян келеді.
- Егер мұғалім өз ісіне берілген таза болса, онда оның мыңдаған оқушысы жақсара түседі және де еліміз мінезі жетілген білімді ұл – қыздарға ие болады.

Лев Толстой
(1828-1910)
Орыс жазушысы

- Егер мұғалім өз ісін сүйіспеншілікпен атқарса, ол **жақсы мұғалім** болады.
- Егер оның өз оқушысын туған әке-шешесі сияқты сүйген болса, ол барлық кітапты оқып шыққан, бірақ не ісін, не оқушыларды жақсы көрмейтін мұғалімнен артық.
- Егер мұғалім өз ісіне балаларға деген сүйіспеншілігін біріктірген болса ол **КЕМЕЛ** мұғалім.

Януш Корчак
(1878 1942)

**“Өзіңе жақын адамның махаббаты – бұл
үйлесімділік, кеңдік, бостандық. Жан –
жағыңа күлімсіре”**

Таза, мөлдір балалық шақты құрметтендер!

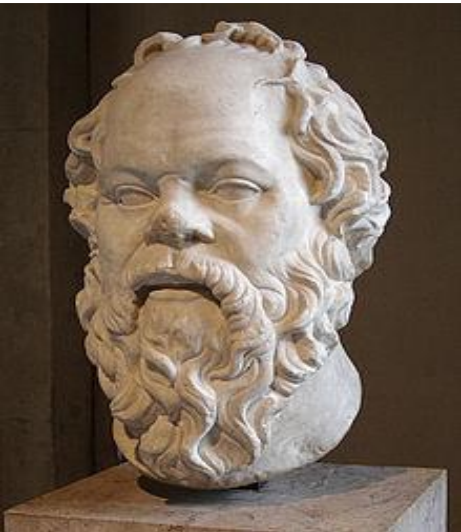
Я.Корчак гитлер конц-лагерлерінің бірінде 1942 жылы тамыз айының бас жерінде. жетімдер үйінің тәрбиеленушілерімен бірге қайтыс болды. Өзінің өмірін сақтауға болар еді, оған бірнеше рет қашуға ұсынған болатынды. Бірақ ол өзіне шексіз сенген адамдарды сатып кете алмады. Көргендердің айтуына қарағанда, достарының геттоны тастап кету және өзін аман сақтау туралы ұсынысына, өз ісіне берілгендігімен жауап берді. Я.Корчак газ толтырылған камерада өлім азабының соңғы минуттарының алдында қолынан ұстап, балалары мен бірге болды. Бүкіл өз өміріне терең адамгершілікпен мән бере отырып, өз борышын балаларының алдында аяғына дейін орындады.

Януш Корчак
(1878-1942)
Поляк педагогы
Мамандығы дәрігер
Болса да нағыз мұғалім

- **Үлкендер балаға ашуланбауы керек, өйткені бұл баланы түземейді керісінше бұзады.**
- **Дрессировкамен, қысыммен, қиянатпен қол жеткізгеннің барлығы да осал, күмәнді және сенімсіз.**
- **Бала – ақыл – естілік адам ол қажеттіні, қиындықтарды, өз өміріндегі кедергілерді жақсы біледі.**
- **Пәк таза бейкүнә киелі балалықты қадірлендер.**

Классиктер рухани-адамгершілік білім беру туралы

**“Білімнің ең биік мұраты- теория емес,
тәжірибе яғни өмір сүру өнеріне үйрету”**

**“Мен ештеңе білмеймін сондада мен сенімен
ақылдасып, бірге ізденгім келеді”**

Сократ

(399 - 469 ж. б.д.д)

Ежелгі философ

Педагогтың үш стилі

Авторитарлық (өктем)

Мұғалім өзі айтады, өзі түсіндіреді. Мұғалім оқушыларға қатал болады. Өктемдік көрсету арқылы білімді талап етеді. Бұл жерде педагог жоғары ал оқушы төменгі сатыда болады.

Либералдық

Әр нәрсені айтып, бәрін дұрыс деу. Педагогтар үшін ешқандай мақсат-мүдде болмайды, яғни тек қана дәрісін өткізсе болғаны.

Гуманистік (ізгіліктік)

Бұл педагогтар шәкірттерін адамгершілік пен ізгілікке тәрбиелейді.

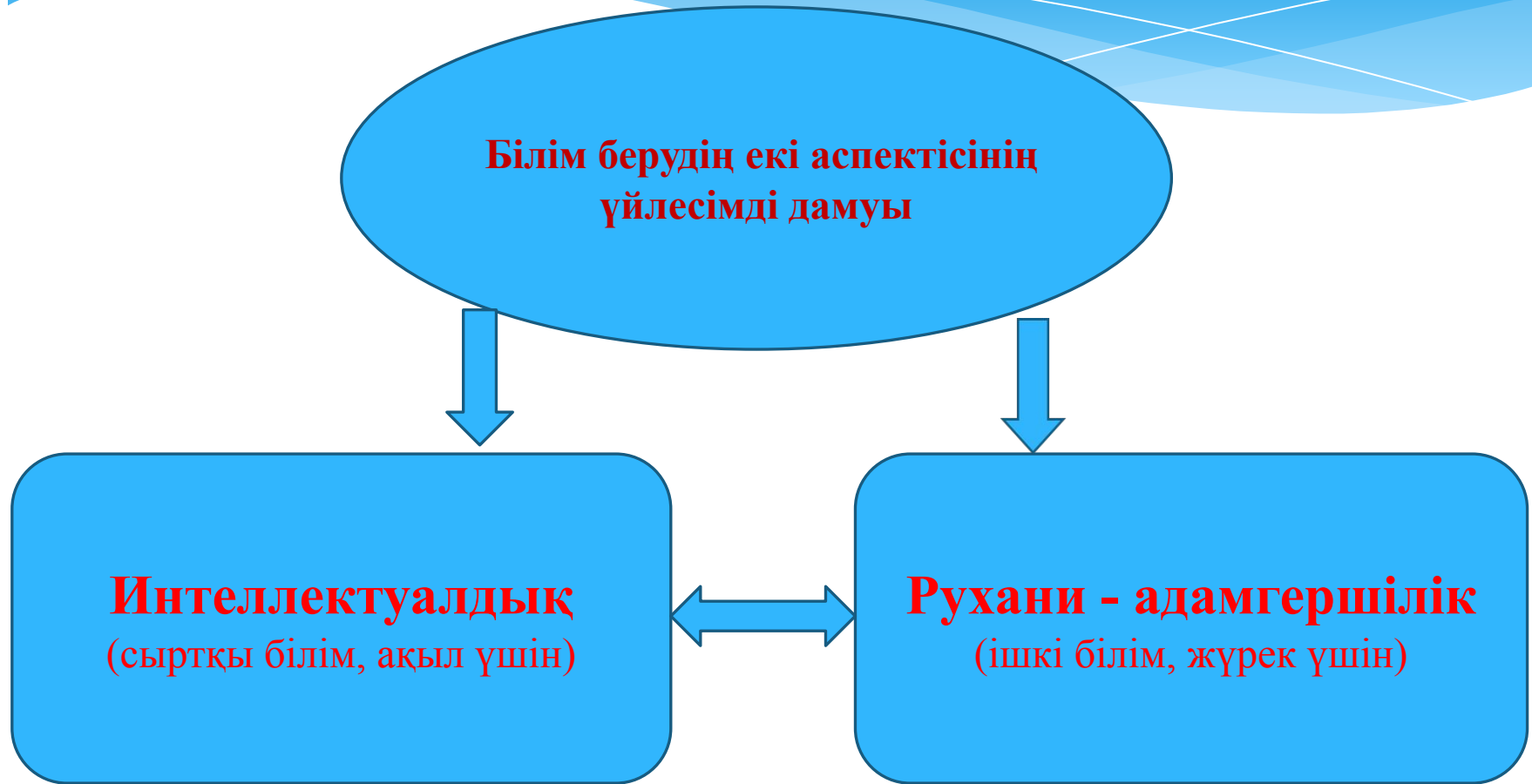
Ш.Амонашвили

Ізгілік педагогикасының үш кезеңін шығарды

1. Ізгілік жеке тұлға педагогикасы
2. Ізгілік педагогикасы
3. Рухани – ізгілік педагогикасы

Білім тек қана табыс табу үшін емес, өмір сүру үшін қажет

Білім мен өмірді әдемі бір үйлесімге біріктіру қажет.

БАЛАЛАР БІЛІМДІ АҢСАЙДЫ, БІРАҚ ОЛАР ЖАНДЫ БІЛІМДІ АҢСАЙДЫ

Ш.Амонашвили

ЖАНСЫЗ БІЛІМ

- Білмесе де болатынын білеміз
- Хабарлана салысымен ұмытылып қалады
- Жас адамдардың мектеп табалдырығынан әрі қарай алмайтыны және ол үшін өкінбейтіні
- Жансыз білім – аяққа түскен салмақ

ЖАНДЫ БІЛІМ

- Адамды рухтандырады
- Ғылым көкжиегіне еліктіреді
- Жаңа өмір жасауға ықпал етеді
- Жаңа ізденістерге ойды жігерлендіреді
- Сергектік пен эмоция әкеледі
- Жанды білім - қанат

Мәңгілік жалпыадамзаттық құндылықтар адам бойына тумысынан берілген сый және олар адамның рухани дамуының барлық кезеңіне нәр болады. Тұлғаның адамгершілік қасиеттерінің көріну деңгейі оның рухани деңгейін білдіреді.

Оқыту үрдісіне мәңгілік жалпыадамзаттық құндылықтарды енгізу тұлғаның адами ізгілік қасиеттерін ашуға, сонымен қатар адамның рухани дамуына ықпал етеді.

Мәңгілік құндылықтар білім негізі және оның өзегі болып табылады.

Адам тұлғасының құрылымы мен жалпыадамзаттық құндылық

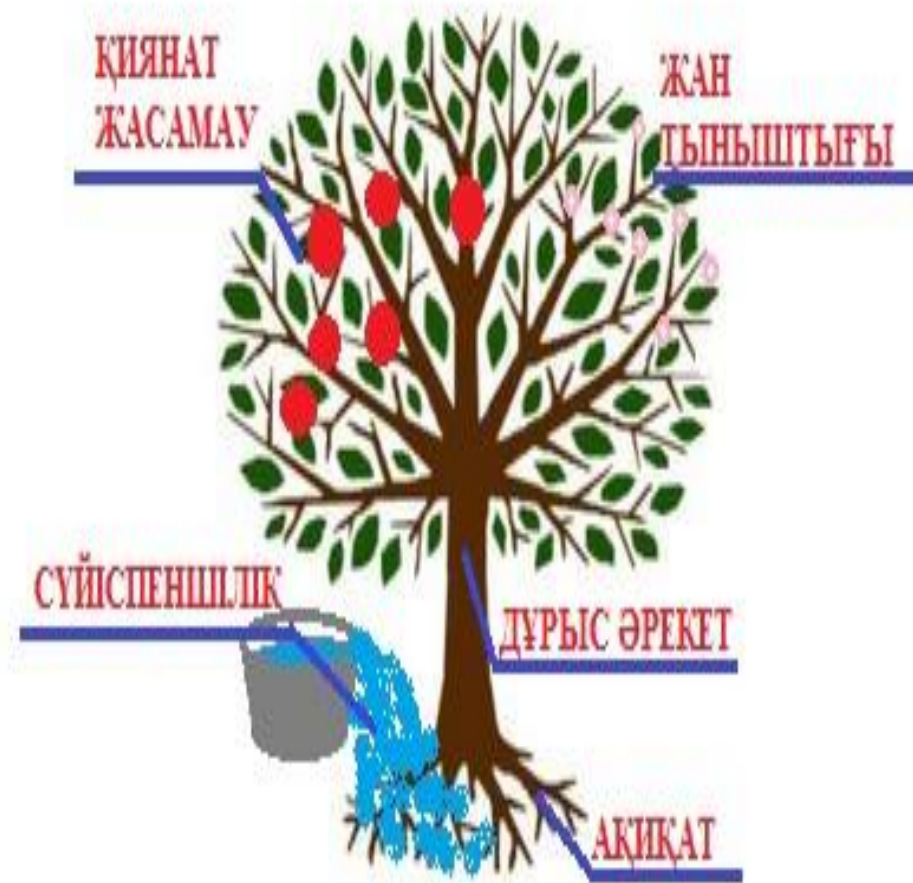
Қиянат жасамау - рухани
деңгей

Ақиқат -интелект деңгей
(ажырату деңгей, ақыл)

Сүйіспеншілік -
адамгершілік деңгей
(менталды, ой, сөзі)

Тыныштық -ЭМОЦИЯЛЫҚ
деңгей (сезім)

Дұрыс әрекет -физикалық
деңгей

Ақиқат

- ол бастапқы шынайылықтың мәңгілік мәні, ол жаратылыс негізінде жатқан қасиеттер, адам табиғатының бастауы
-

Сүйіспеншілік

- барлық жүректерді, барлық тіршілікті, барлық кезеңдерді, барлық ұлттарды, барлық діндерді, күллі табиғат пен бүкіл ғаламды біріктіруші құндылық

Дұрыс әрекет

- жүректен шығып ,сосын сөз ретінде бейнеленетін және іс жүзінде қолданылатын құндылық

Ішкі тыныштық

- тыныштықтың шынайы, мәңгілік мекені – адамның таза жүрегі

Қиянат жасамау

- барлық төрт Ақиқат, Сүйіспеншілік, Дұрыс әрекет, Ішкі тыныштық құндылықтарының іс-тәжірибесі нәтижесінің жемісі, ойымен, сөзімен, ісімен зиян келтірмейтін өмір

Абсолюттік жалпыадамзаттық құндылықтар

Ақиқат, Дұрыс әрекет, Тыныштық, Сүйіспеншілік, және Қиянат жасамау адамның ұлтына нәсіліне, тұратын ортасына және конфессионалдық тиістілігіне байланыссыз және уақытпен өзгермейтін жасаушы мән.

Олар бөлінбейді, өзара байланысты, өзара тәуелді, бір-біріне етене сіңіп, адам руханияты мен мәдениетінің біріңғай негізін құрайды.

Ақпарат

Ішкі қатынастық

Тарихи құндылықтар

Сүйіспеншілік

Еркін Ceyin Іле

Дұрыс
өрекет

Аямау

Ғалым Т.И. Петракова біздің бағдарлама үшін ең тиімді
құндылықтар жүйесінің жіктемесі ұсынып, оны үш түрге бөлген

Табиғи құндылықтар

(ойдың жылдамдылығы, естің сенімділігі,
сезімнің шынайлығы жатады)

**Жүре пайда болатын
құндылықтар**

(адалдық, батырлық, тұрақтылық,
мақстақа талпынушылық)

Абсолюттік жалпыадамзаттық құндылықтар

(уақытпен өзгермейтін, белгілі бір адамдар шеңберіне
ғана емес, бүкіл адамзат үшін маңызы зор құндылықтар)

Ақиқат

Дұрыс әрекет

Қиянат жасамау

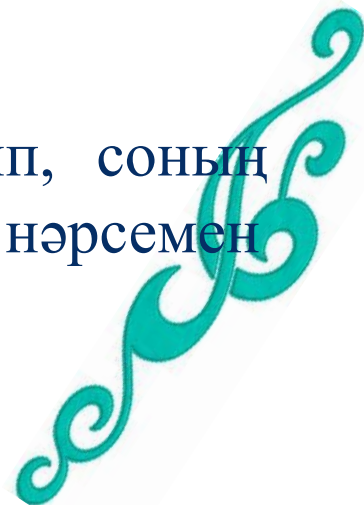
Сүйіспеншілік

**Ішкі
тыныштықтық**

Сана арқылы оқыту

Оқыту, ойлау, түсіну барысы – сана ішінде қалыптасады. Оқыту, ойлау, түсіну барысы – бес сезім мүшелері арқылы қалыптасады, олардың екеуі – көру және есту – ақпаратты қабылдаудың ең қажет жолдары. Бес сезім мүшелері арқылы ақпарат қоршаған ортадан адамның түпкі санасына түсіп, психоэмоциялық кейіпке енеді.

Өз сананда рухани өлшеуіш қалыптастырып, соның негізінде ойлану қажет. Материалистік ойлау үш нәрсемен өлшенеді - уақыт, материя, кеңістік.

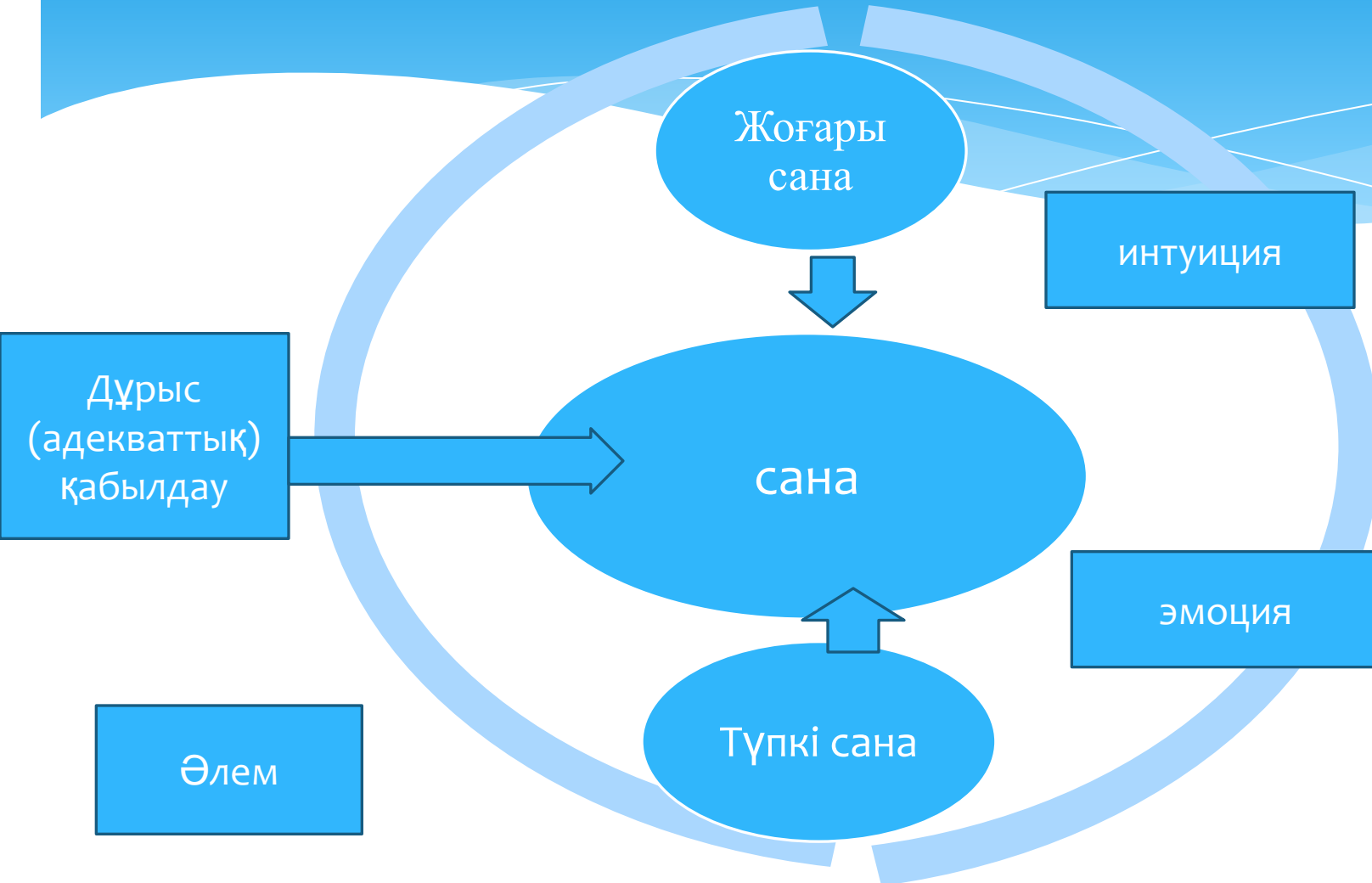
Сананың құрылымы

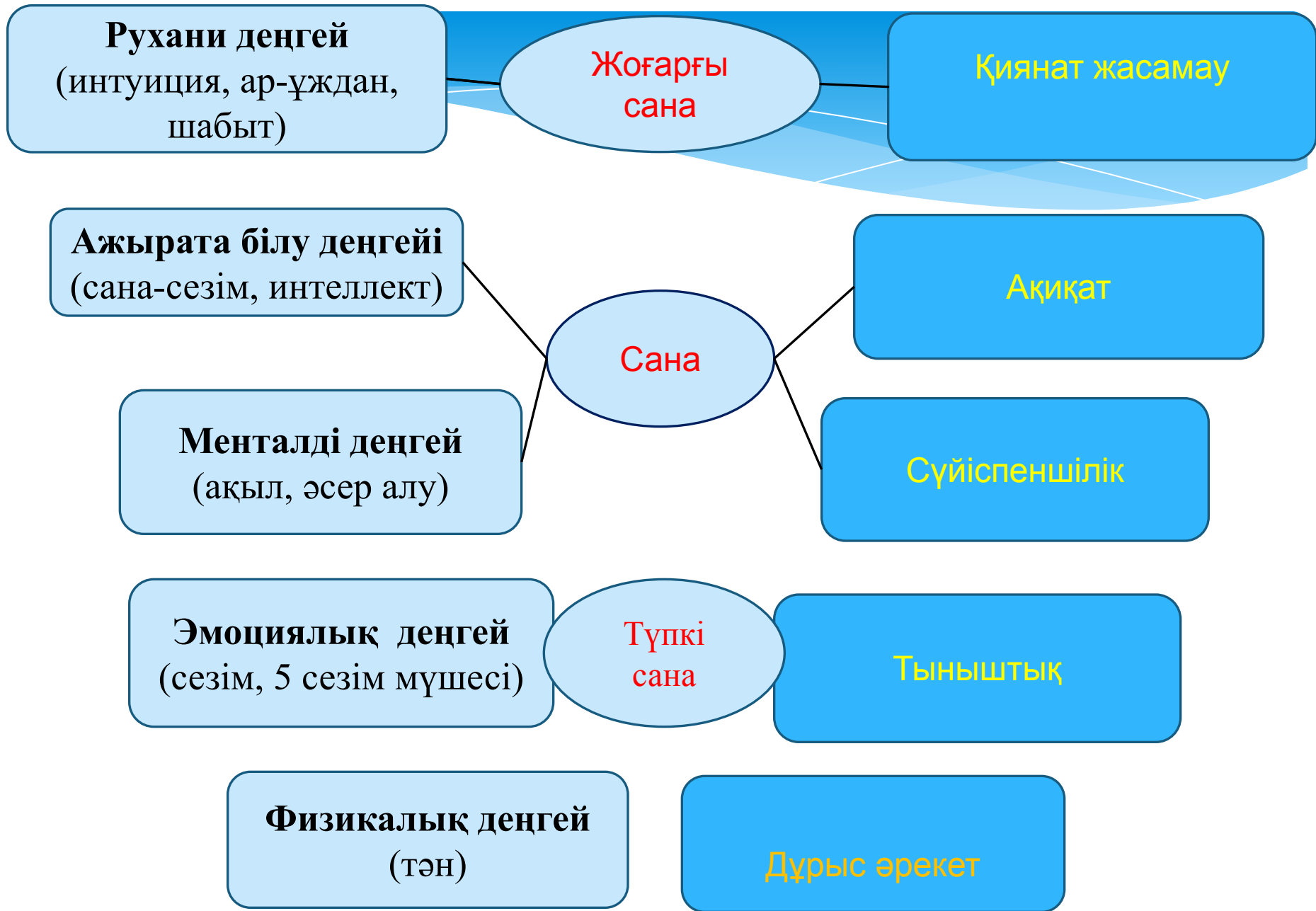
З.Фрейд бейсаналық (санадан тыс) бөлігін ажырата отырып (сана саласынан шығу) адам санасының құрылымын жасады. Невроздарды зерттей отырып, сана саласынан шығып қалған эмоцияларды тапты және оларды **түпкі сана** деп атады. Негізінен З.Фрейд патологиялық жағдайларды қарастырды.

К.Г.Юнг бейсаналық түсінікті кеңейтіп, төменгіден басқа, тұлғалық деңгей, жоғары сананы көрсетті.

Сана құрылымы

Жоғары сана

- Жақсы мен жаманды, ақиқат пен жалғанды, мәңгі мен уақытшаны интуиция арқылы ажыратып, ар-ұждан дауысын естіп, жоғарғы “Менімізді” танимыз.

Сана

- Мида сақталатын және адам қол жеткізе алуда ақпараттың минималды бөлшегін ғана қамтиды. Оның сырттан түскен жаңа ақпаратқа деген эмоциялық әрекеттері түпкі санаға қосымша сигналдар жіберу арқылы өткен шақтардағы әсерлердің эмоциялық мазмұнын бекітуден тұрады.

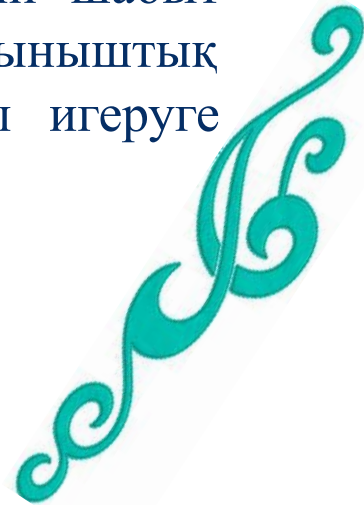
Түпкі сана

- Санадан өткен ақпарат түпкі сана деңгейінде сезім мен эмоциялар түрінде сақталып, адамның мінез-құлығын қалыптастыруға ықпалын тигізеді.

Сананы тазарту

Сананы тазарту - мәңгілік жалпыадамзаттық құндылықтардың жарыққа шығуы. Бірақ санамызды тазартып бастамастан бұрын, тыныштықты сақтап, өз көңіл-күйімізді реттей білуіміз қажет. Біздің соқыр сезіміміз тазарғанда, артық санамен байланыс қалыптасады. Ақиқатқа негізделген көңіл-күй арқылы ақылымыз бен денемізді тынышталдыру керек. Олар тыныштанған кезде автоматты түрде жүрегіміз ашылады. Тек қана жақсы ойлар ойлау керекпіз, сонда ғана біздің санамыз жоғарылайды. Бұл жолды тек қана сүйіспеншіліктің көмегімен өту тиіс. Бұл сүйіспеншілік – шексіз, шынайы болуы қажет. Осындай сүйіспеншілікті бастан кешіргенде ғана, рухани шабыт біздің санамыздың жоғарылауына әкеп соғады. Бұл бізге тыныштық табуға көмектесіп, іс-әрекетімізді нақты етіп, даналықты игеруге мүмкіндік береді.

Сананы тазарту

- 1.Күн сайын жағымды көңіл күйге ену тәсілін қолданыңдар. Бұл сананы тыныштандыру мен бақылау үшін әлемді ұғынуға арналған тікелей және тура әдіс.
- 2.Күні барлық адамдарға сүйіспеншілік нұрын шашуға талпыныңдар.
- 3.Ұйықтар алдында күні бойы не істегеніңізді еске түсіру үшін бірнеше минуттыңызды бөліңіз. Одан әрі дұрыс шешім қабылдауға дағдыланыңыз.
- 4.Ашу- ызаңызды бақылаңыз.Өзіңізді ұрсып, ренжіткен адам сізге өз ашу-ызаңызды бақылауға көмектесетінін әрдайым есте ұстаңыз.
Ашулана бастасаң, онда
 - бір стакан суық су ішіңіз;
 - айнадан бет-жүзіңізге қараңыз;
 - тыныш қана жатыңыз;
 - ашуыңыз келіп тұрған жерден кетіп қалыңыз.
- 5.Өзіңізді тыныштандыратын ізгі немесе жұбату сөздерді дауыстап айтыңыз.

6. Жаныңызды тебіrentетін ,жайландыратын жалпыадамзаттық құндылықтарға толы ән салыңыз.

7. Жақсы компания, орта табыңыз.

8. Басқаларға тыныштық беруге , қызмет етуге және оларды жұбатуға үйреніңіз.

9. Тыныштық сақтауды үйреніңіз. Жұмсақ әрі мейірімді интонациямен сөйлеңіз. Тек қана жақсы нәрсе айтыңыз.

Пайдалы нәрсе айта алмасаңыз, одан да үндемей қалыңыз.

10. Тыныс алуыңызды бақылаңыз: әр уақытта баяу, терең және ырғақты тыныс алыңыз және бұған кедергі жасайтын нәрсенің бәріне абай болыңыз.

11. Күнделікті өмірде жалпыадамзаттық құндылықтарды ұстануға ұмтылыңыз.

Өзін – өзі тану пәні мен басқа пәндердің ықпалдасуы

Интеграция үдерісі (латын тілінен аударғанда *integratio* – шоғырлану, біріктіру, қалыпқа келтіру) бірін – бірі толықтыратын, бір – бірімен байланысты жеке ұғымдарды бір тұтас етіп біріктіру.

*Мен математиканы, Әдебиетті оқытамын
деудің орнына; мен өскелең ұрпақты
оқытамын деп айтқан жөн.*

*Ең бастысы – пәнді оқыту емес, пәнді
оқыту арқылы тұлғаны рухани –
адамгершілікке бағыттау, тәрбиелеу.*

Қалай интеграциялауға болады?

Сыртқы

“Өзін-өзі тану”
пәнінің әдістемелік
тәсілдерін қолдану

Ішкі

Дүниетанымдық,
мәнді, мағыналы

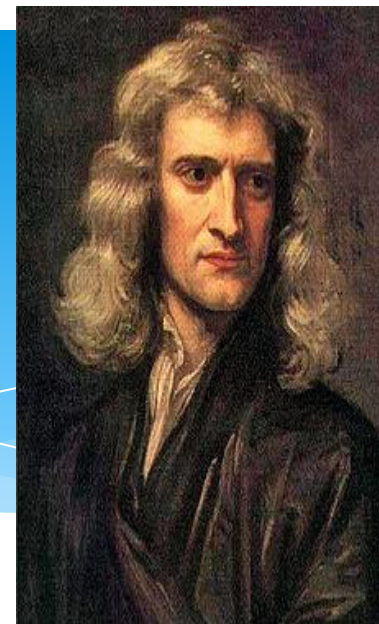
**Қазіргі ғылыми
жаңалықтармен
таныстыру**

**Ғылымдардың
даму тарихы мен
ұлы ғалымдардың
өмірінен
шбыттандыратын
мысал келтіру**

**Әр оқу пәнінің
мазмұнынан
жалпыадамзаттық
құндылықтарды
анықтау**

Ұлы ғалымдардың өмірінен және ғылымының даму тарихынан шабыттандырушы мысалдар.

- * 1 мысал Ньютонның Даймонд атты иті болған , ол оны өте жақсы көрген. Бір күні Ньютон өзінің ғылыми еңбегін аяқтап, қыдырғысы келеді. Даймонд иесінің артынан барады, осы кезде үстелден қарғи бергенде балауыз шам манускриптке құлап, Ньютонның айлап еңбектенген еңбегі зая кетеді. Ньютон манускриптіні құтқарып үлгермейді. Ол Даймондқа ұзақ қарайды, бірақ ашуланбайды. Ньютон сабырлы қалпында: «Даймонд, сен ешқашан түсінбейсің бүгін не бүлдіргейңді» деген екен.

Исаак Ньютон
1643-1727

* **Геометрия**

* Түзу сызық –екі нүкте арасындағы қысқа арақашықтық. Түзу сызық мақсатқа аутқымай жетудің жолын үйретеді. Бізді басқалардың тыңдаған бағытымыздан айнытыуына , жаңыл - дыруына жол бермеуіміз керек. Айналма жолмен жүріп уақытты шығындамандар. Текке жұмсалған уақыт босқа өткен өмір.

* **Арифметика.** Санандар:

$$1+5+6+4+2=? , 5+3+7+1+2=?$$

Барлық мысалдар жауап, ол -18. Ақиқатқа әр түрлі жолмен жетуге болады.

Менің жолым дұрыс, сенікі дұрыс емес деп айтуға болмайды. Әр адамның өзінің жеке жолы бар. Біз бір бірімізге түсіністікпен қарап, әр кімнің тапқан жолын бағалауымыз керек.

Биология

Егер бала үрмелі шарды тым қатты үрлесе, шар жарылып кетеді. Сол секілді егер орынсыз қанағатсыз болсақ , және біздің өзімізді жөнсіз артып кетсе, ертеме кешпе бізде мәселелер туындайды. Аса үрленген шар сияқты, азап шегуіміз мүмкін.

Балық аулай алмаған, суды лайлар...

Суда жүрсе күлімдейді,
Судан шықса «өлем» дейді.

Бұл не? (Балық)

Балықтар-негізінен судағы тіршілікке бейімделген жануарлар. Жүзу жағынан олар өзге жануарлардан асып түседі; балықтар өкпе арқылы емес, желбезек арқылы тыныс алады. Балықтар тұзды суларда (мұхиттарда), не болмаса тұщы суларда өзен-көлдер мен су қоймалары тіршілік ете алады. Жыланбалық және албырт сияқты кейбір балықтар тұзды суда да, тұщы суда да өмір сүреді. **Ащы су балықтары тұщы су балықтарынан әдетте ірілеу болып келеді.** Көрдiңдер ме, өмiрдеде адамдардың кей кезде ащы судың дәмiн татқандай қиналатын кезi, кейде тұщы суды iшкендей рахаттанатын кездерi кездеседi. **Ащы судағы iрi балықтар тәрiздес адамдарда өмiрiнде қиындықтар кездескен сайын қатая iрiлене түседi екен.**

Биология пәнін оқыту барысында: Бағзы замандарда ата – бабамыз қызғалдақ гүлін жұлмағандығы туралы әңгімелейміз. Себебі, оларда қызғалдақты дұшпанға қарсы соғысқан батыр бабаларымыздың жерге тамған қанынан пайда болған гүл деседі. Сондай-ақ , «қызғалдақ» - қызыл + қан – дақ деген үш сөзден құралған. Уақыт өте келе бұл атау қысқарып қызғалдақ деп аталып кеткен деседі. Биологтардың айтуынша қызғалдақтың лас ауаны тазалайтын қасиеті бар, яғни жан дүниесі таза, рухы биік адамдар іспеттес. Расында адам қызғалдақ гүлінің арасын аралап бірнеше сағат жүрсе, бойында ерекше қуат пайда болып серпіп қалатынын сезінеді. Жапон ғалымдары арнайы микротолқын қабылдайтын аппаратпен барлық өсімдікті зерттей отырып, олардың жаны, рухы бар деген тұжырымға келді. Құтыда өсіп тұрған қызғалдақты қайшымен қырқып тастамақ болғанда, әлгі аппаратқа: Маған қауіп төніп келеді! Қауіп жақындады! Төнді! Өлдім! – деген жазу басылып шыққан. Ғалымдар гүлдің діріл қаққанын аңғарған.

Геометрия. Шеңбер

Шеңбер дегеніміз - бір нүктеден сызықтың бірдей арақашықтықта орналасқан тұйық қисық сызық.

Егерде біз осы шеңбер бойымен жүретін болсақ, еш уақытта шегіне жете алмаймыз.

Айталық біреу сізді ренжітті оны кешірудің орнына керсінше қарсы әрекет етіп оны ренжіттіңіз, сөйтіп оның шегі болмайды. Егерде ренжіткен адамды кешірсек онда шексіздік үзіліп, біз бақытты өмір кешкен болар едік.

* 2. Заманауи ғылымдардағы ашылулармен танысу.

- * Жапон ғалымы Масару Эмотоның ашқан жаңалығында су амбебап ақпарат таратушы болып саналады, онда кристалдар формасында адамның ойымен сөзі жазылады. Доктор Эмотоның айтуынша барлық бар нәрселер тербелістерден тұрады және жазылған сөздерде тебрелістерден тұрады. Егерде шеңбер сызылса, онда бұл жазу шеңбер тебрелісін туындатады. Ал «сүйіспеншілік» деп жазылса онда бұл жазу сүйіспеншілік тербелісін туындайды. Су барлық тербелістерді өзінің кристалдық құрылымында сақтайды. Жақсы сөздер әсем, үйлесімді кристалдардың формасын түзеді.

Керісінше теріс мәндегі сөздер симметриясы, үйлесімсіз кристалдарды қалыптастыратын, бұзылған байланыссыз тербелістерді тудырады.

***Құрметті ұстаздар! Өзіміздің
пәнімізге жәй қарапайым
сүйіспеншілік көзбен қарайық,
оқушыларымызға жүрек
тілімен ұғындырайық.**

***Назарларыңызға рахмет!**